

NE-983 Seat No. _____
Third Year B. A. Examination
April / May – 2003
Sanskrit : Paper – X
(अपठितम् – निबन्धाः, छन्दान्ति, प्रियदर्शिका)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

सूचना : प्रश्नपत्रमां आपेदो प्रश्नक्रमांक ४ उत्तरपत्रना छांसियामां लधो.

Instruction : Write the same question-number in the margin of the answer-book as it is mentioned on the question-paper.

- १ नीयेनामांथी गभे ते भेनो अनुवाद करो : २०
- 1** Translate any **two** of the following : **20**
- (9) एकदा ग्रीष्मसमये परिश्रान्तः कोऽपि व्याधो वृक्षच्छायायां प्रसुप्तः। क्षणान्तरे वृक्षच्छाया तन्मुखादपगता। ततस्तत्रस्थेन हंसेन कृपया पक्षौ प्रसार्य व्याधमुखे छाया कृता। निर्भरं निद्रासुखमनुभवति तस्मिन् व्याध एको दुष्टः काकस्तस्य मुखेऽस्थिशकलं प्रक्षिप्योद्दडयत। व्याधः प्रबुद्धः तेन हंसो दृष्टः। इदं दुष्कर्म हंसेनैव कृतमिति मत्वा तेन स्वबाणेन व्यापादितः स हंसः।
- (२) (अ) प्राणाघातान्निवृत्तिः परधनहरणे संयमः सत्यवाक्यं काले शक्त्या प्रदानं युवतिजनकथामूकभावः परेषाम्। तृष्णास्रोतो विभङ्गो गुरुषु च विनयः सर्वभूतानुकम्पा सामान्यः सर्वशास्त्रेष्वनुपहतविधिः श्रेयसामेष पन्थाः॥
- (ब) तन्वी श्यामा शिखरिदशना पक्वबिम्बाधरोष्ठी मध्ये क्षामा चकितहरिणीप्रेक्षणा निम्ननाभिः। श्रोणीभारादलसगमना स्तोकनम्रा स्तनाभ्यां या तत्र स्याद्युवतिविषये सृष्टिराद्यैव धातुः॥
- (२) राजा – (शकुन्तलाभिमुखो भूत्वा) अपि तपो वर्धते। [शकुन्तला साध्वसादवचना तिष्ठति।]
- अनसूया – [इदानीमतिथिविशेषलाभेन] हला, शकुन्तले, गच्छोटजम्। फलमिश्रमर्घमुपहर। इदं पादोदकं भविष्यति।
- राजा – भवतीनां सूनृतयैव गिरा कृतमातिथ्यम्।
- प्रियंवदा – तेन ह्यस्यां प्रच्छयशीतलायां सप्तपर्णवेदिकायां मुहूर्तमुपविश्य परिश्रमविनोदं करोत्वार्यः।

રાજા	–	નૂનં યૂયમપ્યનેન કર્મણા પરિશ્રાન્તાઃ।
અનસૂયા	–	હલા શકુન્તલે, ઉચિતં નઃ પર્યુપાસનમતિથીનામ્। અત્રોપવિશામઃ। (સર્વે ઉપવિશન્તિ।)
શકુન્તલા	–	(આત્મગતમ્) કિં નુ ખલુ ઇમં જનં પ્રેક્ષ્ય તપોવનવિરોધિનો વિકારસ્ય ગમનીયાસ્મિ સંવૃત્તા।

૨ નીચેનાનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : ૧૦

2 Translate the following in Sanskrit : 10

(૧) માનવી જીવંત છે, ત્યાં સુધી તે ભૂલો કરવાનો છે. ભૂલ કરવી, તે માનવીય છે, પણ ક્ષમા આપવી તે દૈવી છે. કોઈ મહાન માણસના જીવનનું મૂલ્યાંકન તેમની જીવનની સમાપ્તિ પછી જ થઈ શકે. તેમના મૃત્યુ પછી તેમની 'પ્રશસ્તિ' દ્વારા તેમની મહાનતા ચકાસી શકાય. તેમનાં સારાં કાર્યો તેમને મહાન સિદ્ધ કરે છે, જેમણે સ્વાર્થ વિના સમાજ સેવા કરી છે. તેમણે ઈશ્વરને સેવ્યો છે, અને તેઓ જ ખરેખર મહાન છે.

(1) As long as a person is living, he can make mistakes. To err is human but to forgive is divine. It is only after the death, that we can evaluate any great man's life. Greatness of a person is judged by the obituary a man receive after death. His good deeds prove him as a great one. Those who have served the society selflessly, have served God, and they are really great.

અથવા / OR

(૨) બેશક એ સાચું છે કે આપણે દુઃખ વગર જીવન જીવી શકીએ નહિ. છાયા વિના સૂર્યપ્રકાશ ના હોઈ શકે. આપણે એવી ફરિયાદ ના કરવી જોઈએ કે ગુલાબને કાંટા હોય છે. પણ આભાર માનવો જોઈએ કે કાંટા ફૂલો ધારણ કરે છે. આ સંસારમાં આપણું અસ્તિત્વ એટલું બધું અટપટું છે કે આપણે ખૂબ દુઃખ અને યાતનાઓની આશા રાખવી ઘટે. ઘણા લોકો અસ્તિત્વના રહસ્ય વિષે પોતાની જાતને દુઃખી કરે છે અને કષ્ટ આપે છે.

(2) It is no doubt true that we cannot go through life without sorrow. There can be no sunshine without shade. We must not complain that roses have thorns, but rather be grateful that thorns bear flowers. Our existence here to is complex that we must expect much sorrow and suffering. Many people distress and torment themselves about the mystery of existence.

અથવા / OR

- २ नीयेनामांथी गमे ते ऐक पर संस्कृतमां निबंध लभो : १०
- 2 Write an essay in Sanskrit on any one of the following : 10**
- (१) संस्कृतभाषायाः महत्त्वम्
 (२) धनम्
 (३) दूरदर्शनम्
 (४) उद्यमः।
- ३ नीयेनामांथी गमे ते ऐ छन्द बंधारण अने संस्कृत उदाहरण साथे समझवो : १०
- 3 Explain any two metres from the following with measurement and illustrations in Sanskrit : 10**
- (१) वसन्ततिलका
 (२) शिखरिणी
 (३) शार्दूलविक्रीडितम्
 (४) अनुष्टुप।
- ४ (अ) नीयेनामांथी गमे ते ऐ श्लोकनो अनुवाद करो : ८
- 4 (a) Translate any two of the following : 8**
- (१) कैलासाद्रावुदस्ते परिचलति गणेषूल्लसत्कौतुकेषु
 क्रोडं मातुः कुमारे विशति विषमुचि प्रेक्षमाणे सरोषम्।
 पादावष्टम्भसीदद्वपुषि दशमुखे याति पातालमूलं
 क्रुद्धोऽप्याश्लिष्टमूर्तिर्भयघनमुमया पातु तुष्टः शिवो नः।
- (२) पातालाद् भुवनावलोकनपरा किं नागकन्योत्थिता
 मिथ्या तत्खलु दृष्टमेव हि मया तस्मिन् कुतोऽस्तीदृशी।
 मूर्ता स्यादिह कौमुदी न घटते तस्या दिवा दर्शनं
 केयं हस्ततलस्थितेन कमलेनालोक्यते श्रीरिव॥
- (३) सन्तापं प्रथमं तथा न कुरुते शीतांशुरद्यैव मे
 निःश्वासा ग्लपयन्त्यजस्रमधुनैवोष्णास्तथा नाधरम्।
 सम्प्रत्येव मनो न शून्यमलसान्यङ्गानि नो पूर्ववद्
 दुःखं याति मनोरथेषु तनुतां सञ्चिन्त्यमानेष्वपि॥

(४) निःशेषं दृढवर्मणा पुनरपि स्वं राज्यमव्यासितं
त्वं कोपेन सुदूरमप्यपहता सद्यः प्रसन्ना मम।
जीवन्ती प्रियदर्शना च भगिनी भूयस्त्वया सङ्गता
किं तत्स्यादपरं प्रियं प्रियतमे यत्साम्प्रतं प्रार्थ्यते॥

(ब) नीथेनाभांथी गमे ते भे ससन्दर्भ समञ्जसो : ८

(b) Explain with reference to context any **two** of the following : 8

(१) धिङ् मूर्ख, न खलु सर्वो वत्सराजो य एवं
वासवदत्तामवाप्य बन्धनान्निर्यास्यति।

(२) नास्ति खलु दुष्करं दैवस्य।

(३) ज्ञातमेव कोऽत्र मूर्ख इति।

(४) अहं पुनरलीकं न पारयामि प्रेक्षितुम्।

५ नीथेनाभांथी गमे ते भे पर टूंक नोध लभो : १४

5 Write short notes on any **two** of the following : 14

(१) 'प्रियदर्शिका' शीर्षकम्

(२) प्रथमाङ्कस्य विष्कम्भकः।

(३) विदूषकनुं पात्र

(3) Character sketch of विदूषकः

(४) उर्ध्ववर्धननुं जीवन

(4) Life of श्रीहर्षः

अथवा / OR

५ नाटिकानां लक्षणो ज्ञात्वा 'प्रियदर्शिका'नुं नाटिका तरीके मूल्यांकन करो. १४

5 Describe the norms of नाटिका and evaluate 'प्रियदर्शिका' as नाटिका. 14